

רפואה וטרינרית בארץ ישראל

ד"ר עמי נריה

שלושה רופאים וטרינרים יהודים היו בארץ ישראל בשנת 1917, בשלהי מלחמת העולם הראשונה. שניים מהם, ד"ר יוסף (סינטו) שם טוב וד"ר יצחק סמסונוב גויסו לצבא הטורקי והיחיד שנשאר בארץ היה ד"ר משה כספי. לאחר כניסת הבריטים לארץ, מינה הממשל הצבאי קצין וטרינר שעיקר תפקידו היה לדאוג לצרכי הצבא הבריטי בארץ.

עם הקמת הממשל האזרחי בשנת 1920, מונה קצין וטרינר ראשי לעמוד בראש המחלקה הוטרינרית שבמשרד הדיג והחקלאות.

המידע על משק בעלי החיים בארץ, על המחלות השוררות בה, ועל אפשרויות פיתוח משק בעלי חיים מודרני, היה מועט ביותר- אם בכלל. למעשה לא הייתה בארץ כל תשתית וטרינרית, ונכון יהיה לראות בסיום מלחמת העולם הראשונה והחלת המנדט הבריטי לארץ ישראל, את תחילתה של הרפואה הוטרינרית המודרנית בארץ.

תהליך התפתחותה של הרפואה הוטרינרית בארץ, בדומה לכל שאר הגופים והמוסדות שהוקמו אז בארץ על ידי הישוב היהודי, היה כרוך בקשיים גדולים.

לשלושה הרופאים הוטרינרים היהודים שכבר היו בארץ. החלו להצטרף טיפין טיפין רופאים וטרינרים נוספים, שהראשון שבהם היה ד"ר שלמה פרוינד. אין כל ספק שעל הרופאים הוטרינרים הראשונים היה מוטל תפקיד קשה. למעשה היה עליהם להקים תשתית לרפואה הוטרינרית בארץ. מה שכלל: הכרת התחלואה האופיינית לאזורנו, מציאת תשובות למחלות שסיכנו את קיומו של משק הבקר, העופות והצאן. הכנסתם של נושאים חדשים לענף, כגון הזרעה מלאכותית וכן להתמודד עם בעיות ממשק האופייניות למשק מתפתח עם פרות בעלות תנובה גבוהה. כל זאת בד בבד עם העזרה הוטרינרית לבהמה החולה כמקובל בעולם, באמצעים דלים ובתנאים פסיים קשים ביותר. צריך גם לזכור שכל מה שנעשה בשנים הראשונות, נעשה כמעט ללא תמיכה של מערכת אבחונית ובעיקר מחקרית ראויה לשמה.

הקמת חברת הביטוח למקנה "החקלאית" בשנת 1919 וההחלטה לשלב בחברה שירות עזרה וטרינרית, היא אולי אחת ההחלטות החשובות ביותר שתרמו לתהליך התפתחותה של הרפואה הוטרינרית בארץ וראויים מייסדי "החקלאית" בעלי החזון לכל הכבוד וההערכה.

המחלקה הוטרינרית של ממשלת המנדט פעלה בהתאם לגישה הקולוניאלית המקובלת על ממשלת הוד מלכותו במושבותיה מזה שנים. כמו כן היא פעלה במסגרת שלטון שלא תמיד היה "אוהד" למפעל הציוני.

פעילותה גם לא תאמה בדרך כלל משק מתפתח כמו המשק היהודי בארץ. אבל, עם כל הביקורת עליה, אין להתעלם מפעולותיה החיוביות.

נקודות ציון וטרינריות חשובות לאורך השנים 1917-1967 הן:

- הקמת ביה"ס לעוזרים וטרינרים בשנת 1918 ע"י ד"ר כספי;
- יסוד הסתדרות הרופאים הוטרינרים בשנת 1922;
- ביעור מחלת דבר הבקר בשנת 1926;
- מחקרו של פרופ' אדלר בפיתוח חיסון כנגד תיילריה;
- פעילות המחלקה הוטרינרית הממשלתית לביעור מחלת הברוצלזיוס;
- כניסת הרפואה הוטרינרית לענף העופות;
- הכנסת ההזרעה המלאכותית לארץ;
- הופעת העלון "רפואה וטרינרית" ;
- עצירת התפרצות דבר הסוסים
- חיסון הבקר כנגד מחלת הפה והטלפים;
- פיתוח חיסונים למחלות עופות, אבעבועות וניוקסל;
- חיסון הבקר בזן 19 כנגד הפלה מדבקת;
- ביעור מחלת השחפת;
- חיסון העדר כנגד פו"ט זן "אסיה 1".

כל אלה הם ציוני דרך של פעילות וטרינרית ענפה לאורך 50 שנה.

* מתוך סיפרו של ד"ר עמי נריה: "רפואה וטרינרית בארץ ישראל- חמישים שנות רפואה וטרינרית".